

Vii

LOP

NR. 2 - 2022 - ÅRGANG 77

Samordningsfella - må rettes opp!

Endelig kunne vi samles til LOP-kurs

Vårens trygdeoppgjør og LOPs krav

Medlemsblad for Landsforbundet for offentlige pensjonister, LOP, som er landets eldste og nest største pensjonistorganisasjon.

LOP er uavhengig, partipolitisk og livssynsmessig nøytral.

Utkommer 4 ganger årlig
ISS 1890-3398
Opplag: 10.000

Frist for nr. 3 - 2022: 15. august 2022

Signerte artikler står for skribentens egne meninger.
Ettertrykk tillatt med kildehenvisning.

Forsidebilde og illustrasjonsfoto: Bigstockphoto

INNHOOLD

Rapport fra sentralstyret	s. 5
Spissede krav til statsbudsjettet	s. 6
Samordningsfella må rettes opp!	s. 9
Førererkortsaken fortsetter	s. 15
Fastlegekrisa	s. 16
Endelig LOP-kurs	s. 20
Nytt fra lokallagene	s. 24
Kryssord	s. 30

SEKRETARIAT

Postadresse:
Postboks 452 Sentrum, 0104 Oslo

Besøksadresse:
Øvre Vollgate 11, 0158 Oslo

Daglig leder: Wenche Sandlie
22 42 22 55
post@lop.no
www.lop.no
Kontortid: man–fre 09.00–15.00

SENTRALSTYRET

Styreleder
Rannveig Bærheim
48 14 67 37
ranveig.berheim@lyse.net

Nestleder:
Nils Mæhle
90 92 26 73
nils.mahle@outlook.com

Styremedlemmer:
Turid Mæhre Olsen
92 45 65 68
turid.arna.olsen@hotmail.com

Turid Schüller Sølland
95 96 08 07
tu.sc.so@gmail.com

Kjell Bugge
90 96 30 58
kjell.bugge@live.no

Jeanne Billehaug
95 20 60 26
jeanneb@online.no

Torhild Larsen
95 81 88 37
torhill2@online.no

Varamedlemmer:
Berit Lånke
91 84 59 95
berit.lanke@gmail.com

Ragna Berget Jørgensen
97 75 61 44
rbergetj@online.no

Gunnstein Emmerhoff
99 32 59 67
gunnstein.emmerhoff@lyse.net

Einar Størkersen
90 12 61 48
einar@storkersen.no

PENSJONSUTVALGET
Rannveig Bærheim (vikar)
48 14 67 37
ranveig.berheim@lyse.net

HELSE- OG VELFERDSUTVALGET

Jeanne Billehaug
95 20 60 26
jeanneb@online.no

KURS-KONTAKT-KONFERANSEUTVALGET

Turid Mæhre Olsen
924 56 568
turid.arna.olsen@hotmail.com

VERVEKOMITEEN

Nils Mæhle
90 92 26 73
nils.mahle@outlook.com

KOMITE FOR INFORMASJON OG OMDØMMEBYGGING

Torhild Larsen
95 81 88 37
torhill2@online.no

KOMITE FOR ELDRERÅDSARBEID

Rannveig Bærheim
48 14 67 37
ranveig.berheim@lyse.net

REDAKTØR

Margaretha Hamrin
95 23 21 31
mgh@hamrin.no

KOMMER LIVET TILBAKE SLIK VI KJENNER DET?

Gode LOPère,

I forrige Vi i LOP stilte jeg spørsmålet; Hvordan blir 2022? Nok et år i pandemiens tegn? Eller et optimismens år der vi kan se framover og begynne å leve normalt igjen. Pandemien har blitt til å leve med, men så kom krigen i Ukraina som har gitt oss ny usikkerhet om hva som videre skal skje i Europa, og spørsmål om verdensfreden er truet.

Personlig ble også jeg smittet av Covid19, på sykehuset av alle ting, men heldigvis ble jeg ikke alvorlig syk, selv om en uforklarlig tretthet satt lenge i.

Ja, vi har begynt å se framover, og begynt å leve normalt igjen. De siste møtene med regjeringen i trygdeoppgjør og statsbudsjett har vært fysiske møter. Selv om det blir mange stressende reiser til Oslo, er det fint å treffe de andre organisasjonene og utveksle meninger med dem.

Som leder i LOP ønsker jeg å møte dere fysisk – ikke bare over dataskjermen. Vi har blitt flinke til å avholde digitale møter, det er tidsbesparende og økonomisk gunstig. Vi ser hverandre og kan derfor tolke mimikk og kroppsspråk. Det var derfor fantastisk at vi fikk avholdt kurs for lokallagene i begynnelsen av mai i Sandvika. Vi var nesten 50 personer fysisk tilstede. Utrolig kjekt å få møte så mange engasjerte og dyktige LOPère. Programmet var innholdsrikt, men nok litt for tett pakket. Det ble for liten tid til «mingling» og det jeg bruker å betegne som «kurset i kurset», at vi skal utveksle erfaringer på godt og vondt og lære av hverandre.

Nå har vi gjort vårt i trygdedrøftingene, og jeg ber dere lese innlegget mitt om «Tanker omkring trygdedrøftingene 2022 » på side 6.

Regjeringen har gitt organisasjonene forhandlingsrett i statsbudsjettene i saker som angår pensjonistene. Det er avsatt 4 årlige møter til dette. Det blir spennende og LOP er fornøyde med at ikke alle saker nå blir behandlet i forbindelse med trygdedrøftingene. Det gjør det lettere å stille krav på vegne av minstepensjonistene.

Den store nyheten i forslag til revidert nasjonalbudsjett var at regjeringen ville legge ned eldreombudet fra 2023, og redusere bevilgningen til ombudet allerede fra i år. LOP protesterer på dette. Vi tror ikke at det er mye å spare ved at andre instanser skal ta seg av fagfeltene til eldreombudet, og er redd for at helhetstenkingen forsvinner.

Rannveig Bærheim
Leder i sentralstyret i LOP

LOP har i løpet av våren hatt kontakt med flere potensielle fagforbund for mulig samarbeid. Dette er viktig arbeid for at LOP som organisasjon skal vokse. Det er i slike samarbeid de store medlemsmassene befinner seg, og LOP sin mulighet til å bli en enda sterkere aktør.

5. og 6. mai ble det gjennomført kurs for våre tillitsvalgte i lokallagene. Kurset ble holdt i Sandvika i Bærum. De fleste lokallag deltok på kurset. Temaer på kurset var blant annet hovedlinjer i regjeringens eldrepolitikk, aldersdiskriminering, framtidssikter for alderspensjonen og vervearbeid. Etter pandemien er dette det første store arrangementet for LOP sentralt. Mange hadde gleden av å kunne møte hverandre igjen, mens for andre var det første gang man møttes.

Pandemien har gitt oss en erfaring på at digitale møteplattformer er en ressurs, men det kan aldri erstatte det fysiske møtet mellom folk. Det skjer noe mer når man møtes ansikt til ansikt – og dette «noe mer» er til inspirasjon for mere arbeid.

LOP v/sentralstyreleder Rannveig Bærheim la 13. mai frem LOP sine krav til trygdeoppgjøret 2022, og 18.

mai kom regjeringen med sitt tilbud. Dette kan dere lese mer om i dette bladet.

Medlemskontingenten er sendt ut, og vi oppfordrer alle til å betale. Medlemskontingenten er det økonomiske livsgrunnlaget til LOP. Jeg gjør oppmerksom på at kontingenten er sendt ut på e-post til dere som har det.

Vi ønsker nye medlemmer fra våre samarbeidspartnere velkommen, og anbefaler å ta kontakt med våre lokallag. I lokallagene foregår det mye og god kulturell, faglig og sosial aktivitet. Kontaktpersoner finner dere bakerst i dette bladet.

Men ønsker om en god sommer!

Wenche Sandlie
Daglig leder LOP

LOP HAR SAMARBEID MED:

- Norsk Sykepleierforbund
- Skolelederforbundet
- Meteorologisk Institutt
- Presteforeningen
- Norsk Radiografforbund

Rapport

frå sentralstyrets arbeid

Koronakrisa gjorde at også møtet i sentralstyret 24. mars vart digitalt. Då såg eg fram til nytt møte og LOP-kurs i Oslo i perioden 4. – 6. mai. På grunn av sjukemelding vart det ikkje slik tur.

To saker frå møtet 24. mars:

I saka om årsrekneskapen vart det gjort slikt vedtak:

1. Årsrekneskapen viser at det er eit visst rom for å styrkja sekretariatet.
2. AU får fullmakt til innanfor dei økonomiske rammene og eventuelt nye inntekter å førebu ei sak for sentralstyret.

Bakgrunnen for saka er at LOP har ein minimal administrasjon samanlikna med alle andre organisasjonar det er naturleg å samanlikna seg med.

Sentralstyret vedtok også ei støttefråsegn til Ukraina: Landsforbundet for offentlege pensjonistar (LOP) viser til den tragiske situasjonen i Ukraina, og vil sterkt oppmoda regjeringa om best mogeleg å leggja til rette for mottak av flyktingar. Vi vil peika på at eldre har spesielle utfordringar, t.d. med omsyn til helse og språk. Fråsegna er sendt til statsministerens kontor og dei politiske partia på Stortinget.

Møtet og kurset 4. – 6. mai

Sidan eg ikkje deltok, må eg nøya meg med å nemna nokre av dei aktuelle sakene:

- Statsbudsjettet 2023
- Trygdedrøftingane 2022
- Fastlegeordninga

Verving

Etter planen skulle eg halda eit innlegg om verving på LOP-kurset. Eg skal kort nemna nokre av hovudpunkta:

1. Premissar for verving

- LOP har viktige oppgåver, t.d. trygdeoppgjør og statsbudsjett.
- LOP lite kjent mellom pensjonistar og i samfunnet

elles. Viktig med nye medlemmer, ikkje minst dei nye pensjonistane

2. Opplegget mitt

- I verveperioden 01.09. – 15.12.21 vel 50 nye medlemmer.
- Starta med nær familie, som alle vart med etter omfattande forhandlingar.
- Tidlegare tilsette, kollegaer og kjende elles.
- Erfaring: Dei fleste vert med når dei får kjennskap til LOP. Det betyr at det er svært mange å henta. Alle medlemene har eit ansvar her.

3. Kontakt og samarbeid

Stortinget, regjeringa, relevante arbeidstakarorganisasjonar og pensjonistorganisasjonar. LOP har t.d. hatt fleire einskildmøte med leiar og dei to nestleiarane i Arbeids- og sosialkomiteén og møte med Akademikerne og Skolenes landsforbund. Dei andre organisasjonane står på møteplanen.

4. Vidare arbeid

- Ny verveaksjon til hausten, 01.09. – 15.12.22.
- Satsing på alle måtar for å gjera LOP kjent. Personleg kontakt er viktig.
- Sosiale medium.
- Mediesatsing elles: Lokale medium (lokalaviser), regionale medium (aviser og radio/fjernsyn) og nasjonale medium (t.d. Dagsnytt 18 og Debatten).
- Styrking av LOPs administrasjon, som utgangspunktet er svært liten (ein person). Registrering av nye medlemmer mm er arbeidskrevjande for ein underbemanna administrasjon.

Nils Mæhle

Nestleiar i sentralstyret i LOP

TANKER OMKRING

TRYGDEDRØFTINGENE 2022

Nå er det opp til politikerne i Stortinget om de vil støtte oss i våre krav om full kompensasjon for reelt snitt i lønns- og prisvekst.

Tekst: Rannveig Bærheim

Stortinget har bestemt at det skal være trygdedrøftinger hvert år der pensjonene reguleres med gjennomsnitt av lønns- og prisvekst.

Vi krevde i alle år at vi skulle få lønnsveksten, men det er en tapt sak. Vi er glade for at underreguleringen på 0,75% av lønnsveksten i alle fall er borte. Med høyere prisvekt enn lønnsvekst kan vi i fremtiden få et positivt påslag. Vi har fremdeles en underregulering, men den er heldigvis bare på 0,17% for 2022.

LOP er fornøyd med at trygdedrøftingene bare skal omhandle tallgrunnlaget og justering etter lov og forskrifter i fremtiden. Det sikrer våre tjenestepensjoner i det offentlige, som følger trygdeoppkjørene. Pensjonistforbundet fikk heller ikke nå gjennom sitt krav om forhandlingsrett på pensjon, og derved mulighet for å omfordele innenfor rammen for å gi mer til minstepensjonistene (kronetillegg, som ville svekket våre prosentvise tillegg). Vi har hele tiden krevd mer til minstepensjonistene over statsbudsjettet, og vil også fortsette med det.

“LOP er fornøyd med at trygdedrøftingene bare skal omhandle tallgrunnlaget og justering etter lov og forskrifter i fremtiden. Det sikrer våre tjenestepensjoner i det offentlige, som følger trygdeoppkjørene”.

Det som har vært den store saken i år er etterreguleringen fra 2021. I mellomåret 2021 skulle pensjonistene få gjennomsnitt av lønn- og prisvekst, men begrenset oppad til lønnsveksten. TBU (teknisk beregningsutvalg) hadde da beregnet prisveksten til 2,8% og lønnsveksten til 2,4%. Vi fikk 2,4%, men med et tillegg for etterbetaling for 2020. Det viste seg at de faktiske tallene ble 3,5% for både lønns- og prisveksten i 2021. LOP har derfor krevd at pensjonistene får kompensert for 1,1% fra 2021.

Regjeringen har gitt oss justering for lønnsveksten, men ikke for prisveksten, altså halvparten av det vi har rett til, siden vi opererer med gjennomsnitt av lønns- og prisvekst. Dette utgjør 0,55%. (2 milliarder på statsbudsjettet). Selv om dette ikke utgjør så mange hundrelapper i måneden, vil det kanskje være forskjellen mellom å ha råd til å betale strømregningen eller ikke. Pensjonistene sliter for tiden med høye priser både på strøm, drivstoff og matpriser. Nå vil også rentene gå

opp, og derved husleie for mange eldre med gjeld eller fellesgjeld i borettslag.

LOP synes det er underlig at regjeringen ikke følger opp lovnadene de hadde før valget i 2021, da stemte nåværende regjeringspartier for å gi full etterbetaling for 2020.

Beregnet lønnsvekst for 2022 er 3,7% og prisvekst 3,4%, justert for prisvekst i 2021 gir det 4,12% på løpende pensjoner. LOP krevde sammen med pensjonistforbundet, SAFO og SAKO; 4,68%. (Full kompensasjon også for prisveksten på 1,1% fra 2021). Hovedorganisasjonene krevde lavere justering på prisvekst med 0,35%, tilsammen 0,9%.

LOP har valgt å ha en egen protokolltilførsel da vi ikke kunne gå god for alt som sto i de andre organisasjonenes protokolltilførsler.

Protokoll til trygdedrøftingene 18.05.2022

PENSJONISTENE BLIR NOK EN GANG TAPERE I TRYGDEOPPGJØRET!

LOP – Landsforbundet for offentlige pensjonister er svært skuffet over resultatet av trygdedrøftingene. Både lønnsvekst og prisvekst ble 3,5% for 2021. Det betyr at vi skulle fått 3,5% økning i fjor (vi fikk 2,4% som var antatt lønnsvekst).

Regjeringen legger fram et tilbud der alderspensjonistene bare får halve avviket for 2021 kompensert. Dette skjer i tillegg til at årets pensjoner underreguleres.

Gitt den økte prisvekst som har vært på nødvendige varer (strøm, mat og drivstoff) er det underlig at regjeringen velger å kompensere for lønnsvekst, men ikke for prisvekst.

Enkelte politikere fastholder enda at offentlig ansatte ikke taper i samlet pensjon, men dette er **kraftig tilbakevist** fra mange hold, også i en **ny rapport** laget på oppdrag av LO Kommune og LO Stat.

Samordningsfella:

EN STOR URETTFERDIGHET SOM MÅ RETTES OPP!

Offentlige ansatte taper pensjon på å jobbe etter fylte 67 år og dette ønsker ikke flertallet på Stortinget å gjøre noe med, til tross for at det er et politisk mål å få flere til å stå i arbeid så lenge som mulig.

SAKENS KJERNE

Den offentlige tjenstepensjonen har hatt som formål å garantere 66 prosent av sluttlønn ved full opptjening. Men en offentlig ansatt som står i arbeid til rundt 73-års alder vil oppleve at hele den opptjente tjenstepensjonen går tapt, til tross for at en ansatt på for eksempel lektorlønn vil ha betalt inn mellom 2-3 millioner i innskudd til Statens pensjonskasse gjennom et langt arbeidsliv.

Vi skal her gi to eksempler på dette fra LOP-medlemmer som har tapt sin offentlige tjenstepensjon på ulike måter. Men først litt om det som kalles samordningsfella. I 2011 ble Pensjonsreformen vedtatt i Stortinget. Hovedformålet med denne var å opprettholde pensjonssystemets og velferdsstatens bærekraft, altså i korte ordelag å kutte i statens utgifter. Reformen ble vedtatt med bred enighet mellom partiene på Stortinget og med arbeidstakerorganisasjonene.

UTILSIKTEDE VIRKNINGER

I ettertid har det dukket opp utilsiktede virkninger av reformen fra 2011, men uten at politikerne på Stortinget har vist særlig vilje til å rette opp disse. Den mest omtalte virkningen er samordningsfella. Enkelte politikere fastholder enda at

offentlig ansatte ikke taper i samlet pensjon, men dette er kraftig tilbakevist fra mange hold, også i en rapport utarbeidet av Actecan og Axel West Pedersen ved OsloMet, på oppdrag fra LO Kommune og LO Stat.

FLEKSIBEL FOLKETRYGD

I 2011 ble det innført fleksibel folketrygd. Det betyr at den enkelte har en total pensjonsbeholdning som er opparbeidet gjennom folketrygden, basert på hvor lenge man har jobbet og hvor mye man har tjent. Man kan som regel starte uttaket av denne pensjonen fra 62 år. Men siden det er snakk om et totalbeløp, vil det å starte opp tidlig uttak reduserer summen man får i årlig pensjon, mens sent uttak vil øke den årlige summen.

“Fleksibel folketrygd betyr at den enkelte har en total pensjonsbeholdning som er opparbeidet gjennom folketrygden”.

Når Statens pensjonskasse skal beregne utbetalingen til pensjonister må de trekke fra det beløpet pensjonisten

Tekst:
Margaretha
Hamrin

Mange sitter i praksis ikke igjen med noen ting etter å ha betalt millioner inn til Statens pensjonskasse gjennom sitt yrkesliv. Dette slår veldig urettferdig ut nettopp fordi man sammenlagt ikke får mer utbetalt fra folketrygden enn de som har tatt ut pensjon tidlig.

får fra folketrygden, det er dette som er samordning. Problemet oppstår når man har stått i jobb lenge, og dermed får en høyere årlig utbetaling fra folketrygden fordi det er færre år å fordele den totale pensjonspotten man har opparbeidet seg på. Da blir månedsbeløpet som Statens pensjonskasse skal trekke fra sin utbetaling veldig høyt, og mange sitter i praksis ikke igjen med noen ting etter å ha betalt millioner inn til Statens pensjonskasse gjennom sitt yrkesliv. Dette slår veldig urettferdig ut nettopp fordi man sammenlagt ikke får mer utbetalt fra folketrygden enn de som har tatt ut pensjon tidlig. Man får bare et høyere årlig beløp fordi man tar ut pensjonspengene over færre år. Men det er altså dette høyere beløpet som gjør at hele den offentlige tjenestepensjonen kan forsvinne gjennom samordning.

EKSEMPLER PÅ ULIKE UTSLAG

Et eksempel på et LOP-medlem som har tapt veldig mye på samordningsfella er Magne Espeland som er professor emeritus ved Høgskulen på Vestlandet med over 47 års arbeidsforhold i staten bak seg. Ved 67 års alder stod Magne midt i oppgaver som blant annet innebar ledelse av flere forskningsprosjekter finansiert gjennom

Norges Forskningsråd. Både sentrale myndigheter og ledelsen ved høyskolen oppfordret Magne til å stå i jobb utover pensjonsalder, blant annet fordi han hadde en viktig kompetanse i forhold til å skaffe eksterne forskningsmidler. Magne har derfor fortsatt i sitt arbeidsforhold helt til han nå er 74 år, dermed startet han heller ikke på sitt uttak fra folketrygden før han var 70 år. Men stor ble forundringen da han ved 74-års alder fikk beregningen av månedlig pensjonsbeløp. Med et så langt yrkesliv i staten skulle Magne normalt hatt 66 prosent av inntekten sin i pensjon fra Statens Pensjonskasse, noe som ville blitt ca. 50.000 kroner i måneden. Fordi Magne startet sitt uttak fra folketrygden sent, får han et høyere beløp pr. måned derfra, enn om han hadde startet uttaket tidligere. Konsekvensen av dette er at Statens Pensjonskasse «samordner» pensjonen ved å trekke fra det månedlige beløpet Magne får fra folketrygden, og dermed kommer til fram til en månedlig utbetaling fra dem på 1.650,- kroner. Totalt har Magne nå 26.000 kroner netto i pensjon, medregnet den drøye tusenlappen han får fra Statens pensjonskasse. Dette etter at det har blitt innbetalt millioner til Statens pensjonskasse gjennom 47 år i arbeid.

DETTE ER SAKEN:

I forbindelse med pensjonsreformen i 2011 ble det gjort endringer i regelverket for samordning av offentlig tjenestepensjon og nøytral og fleksibel folketrygd. Dette har ført til at aldersgruppen som er født fra 1943/44 til 1962, og som jobber i det offentlige, får lavere og lavere pensjon jo lengre de arbeider etter fylte 67 år.

I det private kan man ta ut full pensjon ved fylte 67 år og samtidig fortsette i hel eller delvis jobb uten at dette for noen konsekvenser for pensjonsutbetalingen.

Offentlig ansatte som går over til stilling i det private etter fylte 67 år, kan ta ut full offentlig pensjon samtidig med full lønn fra det private, også dette uten at det får konsekvenser for pensjonsutbetalingen.

Mange mener at Stortingspolitikere nok ganske raskt innså feilen i vedtaket fra 2011, for allerede **i 2012 ble det vedtatt at samordning av pensjon ikke skal gjelde hverken for Stortingspolitikere eller for regjeringsmedlemmer.**

Men også mange andre enn de som står i jobb lenge får merke at samordningen tar fra dem opparbeidede rettigheter. En av dem er LOP-medlem Anita Uggedal som fylte 70 år denne våren. Hun har stått i arbeid slik at hun har full opptjening både hos KLP og i folketrygden, og har blant annet jobbet i 39 år som sykepleier ved Ålesund sjukehus. Anita gikk av med pensjon ved fylte 63 år, da hun har jobbet full stilling i en krevende jobb som sykepleier i en travel sengepost.

Da Anita fylte 67 år, fikk hun et brev fra KLP om at det ville bli en samordning med NAV (folketrygden) som ville gi betydelig mindre pensjon. I 2015 hadde Anita flere samtaler med en representant fra KLP før hun tok beslutningen om å gå av, men dette med samordning fikk hun aldri høre noe om. Hun fikk den gangen også beskjed om at alderspensjonen fra folketrygden ville øke. I ettertid viser det seg av Anita har fått helt feil informasjon. Før fylte 67 år fikk Anita 14.000 kroner pr. måned fra KLP i tillegg til pensjonen fra folketrygden, beløpet fra KLP ble så redusert til 5.000 kroner pr. måned etter samordning ved fylte 67 år. Dermed ble Anita nærmest minstepensjonist med totalt ca. 20.000 kroner netto i måneden å leve av. Som enslig blir det ofte vanskelig å få endene til å møtes med et så trangt budsjett. Ved trygdeoppgjøret nå i vår fikk Anita brev fra KLP om at pensjonsbeløpet fra dem blir redusert

like mye som det andelen gjennom folketrygden øker. Dette betyr at Anita aldri vil få noen reell økning i pensjonsbeløpet, siden KLP trekker krone for krone det som blir den årlige økningen i trygdeoppgjørene.

Som 70-åring, og etter er langt yrkesliv i et krevende yrke, er det begrenset hvor mye Anita nå orker å jobbe ved siden av pensjonisttilværelsen, og dette området er heller ikke enkelt forteller Anita: «Da jeg startet å ta imot pensjon fikk jeg beskjed om at jeg kunne jobbe 168 timer i kvartalet ved siden av pensjonen. Året etter ble dette endret til 19.99 prosent i kvartalet, dette tilsvarer ca 4 vakter pr. mnd. Ved 20 prosent eller mer, blir pensjonen redusert. I koronatiden kom det nye regler, for da hadde sykehusene behov for flere sykepleiere som kunne jobbe, da kunne vi jobbe så mye vi ville uten konsekvenser. Dette tar slutt 1.juli i år. Jeg fylte 70 år 4.april og ringte da både NAV og KLP og spurte om reglene nå. NAV svarer at jeg kan jobbe så mye jeg vil for deres del, men KLP står fremdeles på 19,99 prosent i kvartalet. Det er KLP som er problemet!!! Forstå det den som kan!»

Det trekkes månedlig til KLP hvis man velger å jobbe noen av disse timene. Det betyr altså at selv om man ikke får en krone mer i pensjon, så er man likevel pålagt å fremdeles betale inn til KLP fra aldri så små inntekter.

FORSLAG NEDSTEMT I STORTINGET

Stortinget behandlet denne saken i desember 2020 etter et representantforslag fra SP. Da var det kun et mindretall i Stortinget som stemte for å gjøre endringer i samordningsloven slik at samordningsfellen kunne oppheves. 16 representanter i Stortinget stemte for forslaget fra SP, mens 70 representanter stemte mot. Det var representantene fra Senterpartiet, SV, Rødt, samt en uavhengig representant som stemte for. Representantene fra de øvrige partiene stemte mot forslaget.

Per Olav Lundteigen fra SP har engasjert seg sterkt i denne saken og fremhever at både offentlig og privat sektor får den samme folketrygdpensjonen, og at det denne saken gjelder er offentlig tjenstepensjon som samordnes mot folketrygden. Det vi vil rette opp er at det skal lønne seg å jobbe, og ikke at man skal få lavere pensjon hvis man står i jobben etter 67 år, har Lundteigen fremhevet i forbindelse med debatten rundt forslaget.

Flere pensjonsekspertene har påpekt at under opptakten til reformen så unnlot departementet å vise eksempler på hvilke konsekvenser denne samordningen ville få hvis man for eksempel jobbet fram til 73 års alder. Dette er som regel innslagspunktet hvor hele tjenstepensjonen blir borte. Effekten av å jobbe etter fylte 67 år var også godt skjult både i høringsnotatet og i proposisjonen som departementet sendte ut etter at høringsrunden var ferdig. LOPs ledelse har i vår hatt møte med blant annet Kirsti Bergstø fra SV om denne saken, og LOP fortsetter sitt politiske påvirkningsarbeid mot flere partier.

LOP har i sine møter med Stortingspolitikere og andre lagt stor vekt på at det er manglende informasjon fra SPK, KLP og NAV, og at dette har ført til at de ulike arbeidsgiverne ikke har fulgt opp med relevant informasjon til arbeidstakere som nærmer seg pensjonsalder.

Hva skjer i FØRERKORTSAKEN?

I februar 2021 vedtok Stortinget, mot regjeringens stemmer, å oppheve kravet om helseattest for eldre bilførere. Regjeringen fremholdt da at det ville ta tid før kravet kunne fjernes, blant annet fordi de ville vurdere konsekvensene av Stortingets vedtak.

Deretter vedtok et flertall i Stortinget at attestkravet skulle oppheves innen 1. august. Daværende samferdselsminister Knut Arild Hareide fulgte ikke opp dette med begrunnelse i at det av praktiske årsaker var umulig å fjerne kravet om helseattest innen denne datoen. Dermed ble saken overlatt til nåværende regjering.

Frp-representantene Bård Hoksrud, Tor André Johnsen og Carl I. Hagen ønsket deretter å stille Hareide for riksrett fordi han ikke fulgte opp et flertallsvedtak fra Stortinget med begrunnelse i brudd på

ansvarlighetsloven. Det ble ikke støtte for dette forslaget om riksrett, men kontrollkomiteen på Stortinget mente at Hareide hadde opptrådt kritikkverdigg.

LOPs sentralstyre har sendt henvendelse om denne saken til sittende regjering, ved samferdselsministeren. Svaret LOP mottok i januar sier at regjeringen om kort tid vil gå tilbake til Stortinget med sin anbefaling om hvordan denne saken skal følges opp. I slutten av mai kom meldingen i pressen om at regjeringen ikke kommer til å endre på regelverket og at kravet om helseattest videreføres.

Ikke mobb seniorene!

I en kommentar til Nettavisen nyheter den 18 mai med overskrift: «Svakeste oppslutning på 14 år. Ap: Tar det på alvor.» står det blant annet at Arbeiderpartiets partisekretær Kjersti Stenseng sier at partiet tar velgernes tilbakemeldinger på alvor.»

Jeg vil nå forsøke å gi en tilbakemelding på forhold som er helt avgjørende for hundretusenvis av eldre ute i bygdene og i distriktene, for å fungere i det daglige, og for å kunne ha et normalt sosialt liv. Det er den vesentlige avhengigheten og muligheten av egen transport, å kjøre bil! Dette er områder som Ap's representanter på Stortinget kjenner og er valgt til å ivareta.

En kort oppsummering av saken: Norge innførte i 2010 EUs førerfordirektiv med aldersbegrensning på, og krav om, obligatorisk helseattest fra 70 år. Hverken Sverige, Tyskland, Østerrike, Frankrike og mange andre land, fulgte opp direktivet. Danmark innførte direktivet, men Folketinget fjernet dette i et vedtak i april 2017. I følge Folketingets forarbeider til lovendringen var det ingen sammenheng mellom alder og trafikksikkerhet, kun et hinder for at eldre kunne fungere på en normal sosial måte. Det fremgikk også at det var eldre kvinner som var spesielt skadelidende. I Norge hevet Stortinget alderen til 75 år, senere til 80 år, og saken kom opp igjen i Stortinget både i 2018, Sp med støtte fra Ap-Sv,

“Det er helt utrolig at to stortingsvedtak, som Ap har støttet, totalt neglisjeres og at norske eldre betraktes som langt farligere i trafikken enn eldre i Sverige, Danmark, i Tyskland, og mange andre land”.

“Det er gode veier og tryggere og bedre biler som sikrer en god trafikksikkerhet, i tillegg til god kjøreundervisning og oppfølging”.

ikke flertall, og på nytt med representantforslag i 2021 fremmet av SV. Representantforslagene ble oppfattet som en politisk vilje til å fjerne diskriminering av eldre, og å få liknende bestemmelser for eldre som i nabolandene. Forslaget fra SV fikk Stortingets flertall fra Ap, Frp og Rødt. Ap hadde også i 2018 støttet et representantforslag fra Sp om å fjerne denne særbehandlingen basert på alder, altså å få like regler som nabolandene våre.

Statsråd Knut Arild Hareide besluttet at han ikke ville iverksette Stortingets vedtak, og sendte oppgaven videre til regjeringen Støre. Det forslaget som statsråd Jon-Ivar Nygård opplyste om på NRK i mai er ingen endring i henhold til vedtaket i Stortinget. Etter min mening er det en innskjerping av tidligere forskrifter; forskrifter som Stortinget vedtok skulle fjernes, med Ap's støtte! Det er fremdeles opp til den enkelte lege å vurdere den såkalte «kognitive testen», noen leger tar testen på alle, noen følger forskriftene. Det er kort vei mellom makt og maktmisbruk! Personer med dysleksi / dyskalkuli har få eller ingen mulighet til å klare denne testen, uansett alder! Den «obligatoriske helse testen» er en klasse-test. Akademikeren klarer den, men den «vanlige arbeider-kvinne-mann», særlig de som har slitt med lese- og skrivevansker i hele sitt liv, skal på ny fornødres. Først av fast-/ vikarleger. Hvis det fremdeles er livsmot og livsvilje igjen til å anke: på nytt hos Fylkeslegen (Statsforvalterlegen?) og til slutt kanskje hos Bilsakkyndige. Enkelte har selvmordstanker etter slik nedverdiggende behandling.

Statsråd Jon-Ivar Nygård opplyste altså på NRK i slutten av mai måned om Regjeringen Støres oppfølging av Stortingets vedtak, som AP har støttet! Slik jeg vurderer det er forslaget en innskjerping av tidligere forskrifter. Det «nye» skulle være «kjøresimulator», her kunne den eldre testes for kjøreferdigheter. Flygere som jeg har jobbet mange år sammen sier: “Det kreves mange timer i en simulator, introduksjon, begrensninger, bli kjent med simulatoren, osv. før den kan fortelle noe om “eleven”.

I forbindelse med arbeidet med denne særnorske og fullstendig hensiktsløse “obligatoriske helseattesten”

har en gruppe jeg er med i mottatt mange henvendelser fra kvinner og menn fra hele Norge. I forbindelse med statsråd Jon Ivar Nygårds uttalelser kom det bare på et par dager 7 henvendelser til oss: 2 fra Buskerud, 1 fra Akershus og 4 fra Hedmark /Oppland, som på forskjellig vis gir uttrykk for følgende:

Det er helt utrolig at to stortingsvedtak, som Ap har støttet, totalt neglisjeres og at norske eldre betraktes som langt farligere i trafikken enn eldre i Sverige, Danmark, i Tyskland, mm. Det som også er så ille er at organisasjoner som Nasjonalforeningen for Folkehelsen, Legeforeningen, Trygg Trafikk, med flere, går på en slags autopilot. Det blir flere med demens jo eldre vi blir, men å sette likhetstegn med dette faktum og trafikksikkerheten,- det er der det glipper! De tar ikke hensyn til antall kjørte kilometer, endret forsiktig atferd/ kjørestil osv. Komplette uvitenskapelig tilnærming.

At Legeforeningens medlemmer sikres en inntekt fra eldre på ca 150 millioner årlig, og at Nasjonalforeningen sikrer inntekter ved å «stusseliggjøre» eldre og forske på demens, har sikkert ingenting med saken å gjøre! Heller ikke at de mange hundre i TT, Helsedirektoratet, SVV, Bilsakkyndige, +65 kontoret, med flere er sikret et godt og trygt arbeide i fremtiden!

Byråkratiet styrer, sier «hopp»,- og politikerne «hopper». Vil Arbeiderpartiet ha eldre velgere?

Det er gode veier og tryggere og bedre biler som sikrer en god trafikksikkerhet, i tillegg god kjøreundervisning og oppfølging.

TILBAKEMELDING: Trekk forslaget fra Statsråd Jon-Ivar Nygård, gjennomfør endringene slik som Folketinget gjorde i april 2017. Forarbeidene og Folketingets vedtaket ligger på internett. I Norge vil regjeringen brukes 100-vis av millioner på tiltak som ikke har noen betydning for trafikksikkerheten.

Jonn Bekkevold, leder Romerike LOP

Flere enn noen gang
STÅR HELT
UTEN FASTLEGE

Nye tall viser at unødvendige sykehusinnleggelser, særlig blant eldre personer, øker hvis man er blant dem som ikke har en fastlege.

Tekst: Margaretha Hamrin

Det som kalles fastlegekrisen er også en stor krise for veldig mange pasienter. Samtidig var det en sterk vekst i bruk av fastleger i fjor, der økningen i konsultasjoner var på nesten en million sammenlignet med året før.

To år med koronaepidemi førte til et enda større trykk på fastlegetjenestene, men korona er ikke hele forklaringen til den sterke veksten i konsultasjoner hos fastleger over hele landet. Faktisk så utgjorde antallet konsultasjoner som var knyttet til korona kun en fjerdedel av den samlede økningen på bortimot en million konsultasjoner i 2021.

Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at antallet fastlegekonsultasjoner økte med nesten en million fra året 2020 til 2021. I gjennomsnitt hadde hver innbygger tre konsultasjoner med fastlegen sin i 2021, men tallene for årene før var 2,7 i 2019 og litt over 2,8 i 2020. Andelen av befolkningen som gikk til fastlege gikk opp til 71 prosent i 2021 fra 69 prosent året før. Verdt å merke seg er at det var vekst i fastlegebesøk for alle aldersgrupper opp til 66 år, men for de eldre enn 66 år var det liten endring.

«Fastlegene har jobbet mer enn noen gang, til tross for at vi mangler flere og flere fastleger». Det sa Nils Kristian Klev i allmennlegeforeningen til avisen Dagens Medisin i mai i år.

Antallet personer som står uten fastlege har doblet seg de siste to årene, og hastigheten i denne utviklingen går stadig raskere. I desember 2021 var antallet innbyggere uten fastlege 138 000 personer mens to måneder etter, 1. februar 2022, sto rundt 150 000 innbyggere uten fastlege.

Det er flere eksempler på kommuner som har sendt ut brev til innbyggerne om at de ikke har fastlegetilbud til alle, og mange kommuner må ty til legevakt som kriseløsning for innbyggere uten fastlege.

LOP har lagt inn fastlegeordningen som prioritert krav for fremtidig statsbudsjett. Kommunene står i en vanskelig situasjon så lenge staten ikke setter inn kraftfulle tiltak som kan rette opp den krisen som fastlegeordningen nå er i. Legeforeningen har påpekt at konsekvensene av kontinuitetsbrudd hos fastlegen slår

LOP mener at paragraf 35 i Forskrift om fastlegeordning er svært uheldig. Denne paragrafen lyder slik: «Fastlege med flere personer på listen enn det tak vedkommende kan sette i henhold til forskrift og avtale, har rett til å få nedjustert listelengden til dette taket.» Det heter videre: «Reduksjon av listen skal skje ved tilfeldig uttrekk.»

Dette innebærer et blindt system der den mange opplever å miste fastlege over natten. I beste fall får man en ny fastlege, og mange opplever at denne er lokalisert langt unna sin egen bopel, noe som har spesielt store konsekvenser for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne. I verste fall blir man stående uten fastlege.

sterkest ut for de eldre. Sannsynligheten for en potensiell unngåelig sykehusinnleggelse økte med opptil ni prosent for eldre pasienter som ble stående uten fastlege viser en ny rapport.

Det betyr at det også er dyrt både for samfunnet og den enkelte at man blir stående uten fastlege.

FASTLEGEORDNINGEN

Fastlegeordning er en ordning hvor hver innbygger får et tilbud om å bli knyttet til én allmennlege med offentlig avtale med kommunen (fastlege). Stortinget vedtok i 1997 å innføre en landsomfattende fastlegeordning, etter en omfattende forsøksordning i fire kommuner. Ordningen ble innført i hele landet i 2001.

LOP har lagt inn fastlegeordningen som prioritert krav for fremtidig statsbudsjett. Kommunene står i en vanskelig situasjon så lenge staten ikke setter inn kraftfulle tiltak som kan rette opp den krisen som fastlegeordningen nå er i.

Bedre pasientforløp for eldre ETTERLYSES

Tekst: Margaretha Hamrin

Det trengs umiddelbare tiltak for å forbedre pasientforløpet for eldre personer som trenger tjenester fra både sykehus og kommune. Det skriver en gruppe forskere i en kronikk i avisen Dagens Medisin. De skriver også at kommunikasjons- og samarbeidsform må endres hvis tjenestene skal sikres kontinuitet – og at sykehusleger skal unngå å oppleve utskriving av eldre som en «kalkulert risiko».

Forskerne bak kronikken har nylig publisert en artikkel i BMC Health Services Research der de presenterer sykehuslegers erfaringer og refleksjoner rundt egen rolle i eldre pasienters forløp mellom kommune og sykehus.

Tidligere studier har vist at kommuneleger opplever usikkerhet med hensyn til hvem som har ansvar for pasienter som legges inn i kommunal institusjon, mens det medisinske ansvaret er tydeligere plassert ved en sykehusinnleggelse.

Den nye artikkelen som nå er publisert viser at medisinske vurderingen av hva eldre pasienter har behov for, og hvilke tjenester som er tilgjengelige, ofte skaper dilemmaer for sykehuslegene. Det var lite direkte kommunikasjon mellom sykehuslegene og legene i kommunehelsetjenesten, og det å ta en telefon til pasientens fastlege var utfordrende både på grunn av daglig tidspress og fastlegens tilgjengelighet. Derfor foregikk kommunikasjonen stort sett elektronisk, og dette medførte ofte misforståelser.

Andre ting som nevnes er at utskriving av eldre pasienter fra sykehus ble beskrevet som «en kalkulert risiko». For tidlig utskriving av eldre pasienter på grunn av manglende kapasitet i sykehus stiller krav til tilbudet i kommunehelsetjenesten, og kan medføre at eldre pasienter ikke får det tilbudet de har behov for. Kronikken munner ut i en oppfordring om å ta grep nå, med umiddelbare tiltak som kan bedre forløpet for eldre pasienter med behov for tjenester både fra sykehus og kommune.

“For tidlig utskriving av eldre pasienter på grunn av manglende kapasitet i sykehus stiller krav til tilbudet i kommunehelsetjenesten, og kan medføre at eldre pasienter ikke får det tilbudet de har behov for”.

Nysatsing fra regjeringen BO HJEMME-REFORM

Tekst: Margaretha Hamrin

Regjeringen er nå i gang med en reform som skal gjøre det trygt å bo lenger hjemme. Bakgrunnen er at det i 2030 vil det være flere eldre enn barn i Norge. For å møte denne økningen må samfunnet legge til rette for at eldre som ønsker det, kan bo lenger i eget hjem.

I fjor passerte vi én million pensjonister i Norge. Det er en historisk milepæl! Vi lever lenger og det blir stadig flere eldre. Mange holder seg også friskere lenger. Det er veldig bra, men det betyr også at vi må omstille oss og finner nye og bærekraftige løsninger som gjør at eldre som ønsker det kan bo lenger i eget hjem, sier helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol i en pressemelding. Det er mangel på egnede boliger for eldre, særlig i distriktene. Potensialet til universell utforming er ikke godt nok utnyttet. Det er også store variasjoner i helse- og omsorgstilbudet til eldre hjemmeboende.

- De fleste eldre ønsker å greie seg selv i størst mulig grad og bo i sitt eget hjem så lenge som mulig. Da må vi utvikle boligløsninger som gjør at eldre opplever trygghet i eget hjem, sosial kontakt og kan ta del i

nærmiljøet. Det er også viktig at hjemmetjenesten arbeider forebyggende og hjelper eldre til å mestre livet i egen bolig, sier Kjerkol.

Samtidig viser nye tall fra Helsepolitisk barometer at en tilpasset og aldersvennlig bolig er den enkeltsaken som opptar oss mest i forhold til det å bli eldre.

Undersøkelsen viser at hele 8 av 10 nordmenn mener at den enkelte må ta et større personlig ansvar for å sikre seg en god alderdom, og bolig er den enkeltsaken som flest er opptatt av i forhold til det å bli eldre. Det å kunne bo hjemme lengst mulig er noe av det viktigste når man tenker på å planlegge alderdommen, og tallene viser at jo eldre vi blir, jo viktigere er dette for oss.

Tallene fra Helsepolitisk barometer 2022 viser også en betydelig pessimisme i befolkningen når det gjelder offentlige helsetjenester. Kun 18 prosent av befolkningen tror at kapasiteten i den offentlige helsetjenesten vil være bedre om fem år mens hele 45 prosent tror at kapasiteten vil bli dårligere.

En tilpasset og aldersvennlig bolig er den saken som opptar oss mest i forhold til det å bli eldre.

Endelig kunne vi MØTES TIL LOP-KURS

5. og 6. mai møttes representanter fra LOPs lokallag til etterlengtede kursdager. På grunn av koronaepidemien har LOP måttet utsette en rekke aktiviteter flere ganger, også det årlige kurset for lokallagene. Men endelig kunne vi møtes igjen, noe deltakerne uttrykte stor glede over.

LOPs leder Rannveig Bærheim og eldreombud Bente Lund Jacobsen

Etter velkomsttale av Bærums varaordfører Siw Vikan, hadde statssekretær Stian Nyhus et innledningsforedrag om regjeringens eldrepolitikk.

Regjeringen har lagt opp til å ha flere faste treffpunkter for innspill fra pensjonistforeningene i forhold til statsbudsjetter og trygdeoppgjør sa Nyhus, som

poengterte at eldrepolitikk blir viktigere og viktigere ettersom befolkningen nå lever lengre enn den noen gang tidligere har gjort. Å stå lengre i arbeid har blitt en viktig politisk prioritet, men også den innsatsen pensjonister gjør i form av frivillig arbeid, arbeid som ofte også omfatter omsorgsoppgaver for barnebarn, utgjør store og viktige bidrag til samfunnsregnskapet.

“Regjeringen har lagt opp til å ha flere faste treffpunkter for innspill fra pensjonistforeningene i forhold til statsbudsjetter og trygdeoppgjør.”

“Regjeringen har nå lagt opp til at pensjonistenes organisasjoner skal få mulighet til å påvirke arbeidet med statsbudsjettet på en helt ny måte. Dette skal skje ved å gi pensjonistenes organisasjoner forhandlingsrett om alle deler av statsbudsjettet som påvirker de eldres livsforhold.”

Nyhus minnet om at antallet alderspensjonister nå har passert over en million, slik sett er dette både en stor gruppe, men også en stor ressurs.

Hurdalsplattformen sier at pensjonene skal reguleres med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst, og Nyhus la vekt på at dette er noe regjeringen følger opp. Regjeringen har også nå lagt opp til at pensjonistenes organisasjoner skal få mulighet til å påvirke arbeidet med statsbudsjettet på en helt ny måte. Dette skal skje ved å gi pensjonistenes organisasjoner forhandlingsrett om alle deler av statsbudsjettet som påvirker de eldres livsforhold. Slik vil man få muligheter til å drøfte andre viktige spørsmål i eldrepolitikken, og ikke kun de årlige reguleringene av pensjonene. Dette forslaget fra regjeringen fikk flertall i Stortinget tidligere i år.

Nyhus sa også at de årlige møtene om statsbudsjettet har større potensiale for regjeringen å kunne nyttiggjøre seg erfaringer og slik få til bedre vilkår i eldrepolitikken. Regjeringens ambisjon er å få til fire årlige møter med pensjonistorganisasjonene om statsbudsjettet, med et

oppstartsmøte på høsten, deretter oppfølgingsmøter i desember og mars, og så et avsluttende møte i mai. Denne økte involveringen skal speile at eldre er løftet opp som egen målgruppe i Hurdalsplattformen.

Blant andre saker som Nyhus var innom i sitt foredrag var det å sikre at alle de som ikke bruker digitale tjenester også har et godt tilbud selv om store deler av samfunnet nå blir mer og mer digitalt. NAV ble nevnt som eksempel på en tjenesteyter som det også er viktig å kunne nå uten å måtte gå gjennom digitale plattformer. En god kommuneøkonomi ble også nevnt som viktig for å kunne ha gode tjenester, og Nyhus viste til økninger i regjeringens overføringer til kommunene. I tillegg ønsker regjeringen å få på plass et eldreboligprosjekt, i tillegg til å lage ordninger som skal gjøre det enklere å kunne bo i egen bolig lenge.

Etter foredraget var det åpent for spørsmål, og mange LOP-ere tok ordet med spørsmål og innspill til statssekretæren. Blant annet ble det fremhevet at frie midler til kommunene ikke er det samme som økninger

LOP er den eldste pensjonistorganisasjonen i landet, og ble stiftet 15. februar 1939 under navnet Landslaget for Statpensjonister. Under dyrtiden i trettiårene ble ikke pensjonene regulert i samsvar med levkostutviklingen, dette var bakgrunnen for opprettelsen av organisasjonen.

1950-årene ble en kamptid for organisasjonen med hard kamp for å få Statens Pensjonskasse til å regne ut tillegg i pensjonene som skulle kompensere dyrtidstillegget. I 1957 kom

alderstrygdloven som sikret alle over 70 år pensjon uavhengig av behovsprøving. Dette førte til en avkorting i statpensjonene, noe vår organisasjon kjempet mot med mange midler. LOP har ivaretatt interessene til pensjonister fra offentlig sektor i alle disse årene, og står stadig på for deg som har offentlig tjenstepensjon.

LOP er en av høringsinstansene til departementene, og ikke minst vi har drøftingsrett i trygdeoppgjøret, og i forbindelse med statsbudsjettet.

Møtet ble åpnet med både dikt og allsang

til eldreomsorgen, det ble satt fokus på samordningsfella, og det ble poengtert at en økning i minstepensjoner må bety tilførsel av friske midler slik at ikke disse midlene tas fra dem med opptjente rettigheter som gjennom et langt yrkesliv har betalt inn for sin pensjonsordning.

Etter Nyhus sitt innlegg var det eldreombud Bente Lund Jacobsen sin tur. Jacobsen ga først en innføring i eldreombudets rolle og mandat som overordnet er å fremme eldres interesser på alle samfunnsområder. Eldreombudet skal overvåke situasjonen for eldre i Norge, påvirke offentlige myndigheter og private virksomheter både direkte og gjennom mediene, ha kontakt med fagmiljøer og frivillige organisasjoner og veilede eldre og pårørende som tar kontakt. Eldreombudet ble etablert i 2020 og er lokalisert til Ålesund med en stab på fem ansatte.

Jacobsen satte også fokus på nyordet alderisme i sitt innlegg, og fortalte at dette fenomenet nå går igjen over hele verden. Alderisme betegnes som fordommer fra en aldersgruppe mot en annen. Det er derfor et videre begrep enn aldersdiskriminering, og Verdens helseorganisasjon har nå lansert en global kampanje som skal bekjempe alderisme. Videre var helse- og omsorgstjenester i fokus og mangelen på finansiering av et stadig mer presset tjenesteapparat i kommunene. I tillegg var økt digitalisering i samfunnet og verdien av frivillig arbeid på dagsorden i eldreombudets innlegg.

Første kursdag inneholdt også informasjon om LOPs vervearbeid, litt om LOPs nettsider og lokallagenes egne sider og orienteringer fra LOPs sekretariat. Andre kursdag var også fullpakket med høyaktuelt innhold som deltakerne vil bringe med seg hjem til sine respektive lokallag. Blant annet et innlegg av Erik Orskaug fra UNIO om framtidssutsikter for pensjonsutviklingen, ideer til godt lagsarbeid, elderrådsarbeid i kommuner og fylker og tips og råd til hvor lokallagene kan søke økonomisk støtte til daglig drift. Dette siste punktet kommer vi tilbake til i neste nummer av "Vi i LOP".

Leder for Kurs - kontakt - og konferanseutvalget, Turid Mæhre Olsen åpnet med dikt av Arne Garborg

Pass opp for TYVERIER PÅ UTENLANDSFERIEN!

Med svært lite reisevirksomhet under koronapandemien er det nå mange som ønsker seg ut på tur igjen. Det har også mange kriminelle fått med seg, og nå melder forsikringsselskapene om en eksplosiv økning av ran og tyverier.

«Veskenapping og tyverier er en del av hverdagen i turistområdene i Spania, og dersom du ikke er oppmerksom på farene, kan du bli et lett offer» opplyser nettstedet spanialink.com. Men verst har det hittil i år vært i Roma, Barcelona og Paris. Mange opplever også

at tyvene er langt frekkere enn før og at de tar større sjanser.

Tidligere i vår uttalte kommunikasjonssjef Arne Voll i Gjensidige seg om dette til Aftenposten. Han kunne bekrefte økningen av ran og tyverier i utlandet og oppfordret alle reisende til å være på vakt på busser, togstasjoner, markeder og under restaurant- og kafébesøk.

Også forsikringsselskapet Europeiske melder nå om en stor økning i antallet innrapporterte tyverier.

Tips for å forebygge tyverier på ferieturen:

- Ha så lite kontanter på deg som mulig. Trenger du å ha mer kontanter på deg på folksomme steder er et pengebelte under klærne en god løsning.
- Ha alltid med deg en fotokopi av passet ditt og kopier av reisedokumenter. Legg disse på et trygt sted i kofferten eller lignende.
- For hvert kredittkort du tar med deg: Skriv opp telefonnummer til der du kan ringe for å sperre hvert enkelt kort. Oppbevar denne informasjonen på et trygt sted i kofferten eller lignende.
- Ha bare med deg ett kredittkort når du er på områder utenfor hotellet.

Kjeft, skrøyt og sjølskrøyt

Ros og skrøyt gir glede og sjøltillit.
Sjølskrøyt skapar ubehag og mistillit.
Kjefting lagar angst og disharmoni.
Vri kjeft til skrøyt, og sjølskrøyt til sjølironi.

Kjell Grude, Kvernaland

(Diktet er hentet fra Grudes første diktsamling "Barndom, veterinært liv og anna liv", Jæren Forlag, 2019).

LOP LARVIK MED MYE AKTIVITET

LOP Larvik har hatt en aktiv tid siden pandemien sakte men sikkert slapp taket. Mange interessante foredrag / kåserier har vi hatt.

I oktober var vi på Roseslottet (se mer på motstående side) og det var en fantastisk opplevelse. Det var dessverre tåkete og kaldt, men vi hadde en flink guide som fortalte om de grusomhetene som fant sted under annen verdenskrig. Kunstneren Vebjørn Sand fikk man et helt annet inntrykk av etter besøket på Roseslottet, hans malerier er virkelig verdt besøket! Han er arkitekten bak det hele.

I april var det Knut Hjalmar Gulliksen som fortalte om poesiparken i Larvik. Et veldig interessant og aktuelt tema.

Styret i LOP, som ble valgt i februar, føler det er hyggelig når så pass mange medlemmer viser interesse for foreningen vår. Vi er ca 50 medlemmer men vi har plass til mange flere.

Andrea Ølstad, referent

FOREDRAG HOS LOP SAPSBORG NORGES FLAGG 200 ÅR

Midt i påskeuka fant 29 medlemmer veien til LOP møte. Når Tore Coward er foredragsholder vet vi at vi har noe å glede oss til, og han innfridde også denne gangen. Tema var "Det norske flagg 200 år"

Fra 1600-tallet og fram til 1814 var Danebrog også vårt flagg. I unionen med Sverige skulle unionsflagget være orlogsflagget, mens Norge skulle få sitt eget coffardieflagg (handelsflagg). I de mange forslagene gikk korset og løven igjen.

På trettitallet gjenspeilte politiske motsetninger seg i flagging på 1. eller 17. mai.

Frihetens farger (med assosisasjon til Frankrike) ble valgt av Stortinget. Kongen nektet å sanksjonere, men ble senere godkjent ved kongelig resolusjon.

Senere kom unionsmerket ("sildesalaten") i begge lands flagg. De ble også brukt i forbindelse med Skandinavismen. På slutten av 1800-tallet kom striden om "det rene flagget" der bl.a. Bjørnson var sterkt engasjert. Fra 1899 ble unionsmerket fjernet fra handelsflagget.

På trettitallet gjenspeilte politiske motsetninger seg i flagging på 1. eller 17. mai. men flagget fikk en ny renessanse under 2. verdenskrig.

Verdt å få med seg: ROSESLOTTET

I 2020 var det 80 år siden Norge ble angrepet i 1940, og 75 år siden frigjøringen i 1945. Den spektakulære Kunstinstallasjonen Roseslottet er reist i takknemlighet til demokratiet, og løfter frem våre umistelige verdier som rettsstaten, menneskerettighetene og ytringsfriheten.

Foto: Sandbox

Med andre verdenskrig som bakteppe vil man oppleve hvordan disse verdiene - som igjen er under press - ble frarøvet oss under okkupasjonen av Norge mellom 1940 og 1945.

Roseslottet er nå sett av over 260.000 mennesker og var i 2021 på Time Magazines liste: «The Worlds 100 greatest places»

Roseslottet har mottatt Sønstebyprisen, Oslo kommunes kunstnerpris, og vestre Aker kulturpris. Siden Roseslottet åpnet sommeren 2020, er antall malerier doblet. Fra den 12. mai inkluderer Roseslottet 106

nye portretter og temabilder, nærmere 250 kunstverk totalt.

I Roseslottet finnes det nå flere motstandskvinner enn motstandsmenn. 96 portretter i helfigurer av kvinner og menn som stod opp mot de totalitære kreftene.

Nye portretter i «Historiens ansikter», og temabilder fra tragedien på Hopseidet, krigsdramaet på Ringerike og i Bjerkvik.

Nettsider: roselottet.no

«Viss me kan lesa, går det som regel godt!»

LOP Rogland Sør hadde i mars et kurs i bruk av appar på mobilen.

Mange av oss samla mesteparten av både kunnskap og erfaring i ei tid da ordet «app» ikkje fanst i språket. No treng vi ikkje berre ordet, men også sjølve «appane» for å finne fram til viktige tenester i ein kvardag som vert meir og meir digital.

Solfrid Grødem gav 15 lærelystne medlemmer, utstyrte med smarttelefon og nettbankavtale, ei innføring korleis ein lastar ned appar frå App Store eller Google Play.

I tillegg gjekk ho spesielt gjennom nokre «kvardagsappar»:

- Kjøp av buss- og togbilletter
- Betale for parkering
- Kjøp av billetter til kulturarrangement som kino, teater, konsert
- Betale med Vipps.

Ingen av oss er utlærte etter eit kurs på to timar, men vi fekk eit så godt innblikk i kva dette handlar om, at vi no både kan våge å prøve og, ikkje minst, spørje om hjelp når vi står fast. «Berre dei flinkaste greier å øydeleggje noko», sa Solfrid Grødem da ho oppmoda oss til å prøve sjølv, for «viss me kan lesa, går det som regel godt».

Vi takkar Solfrid for eit lærerikt, interessant og nyttig kurs!

Påmeldinga til dette «app-kurset» var så stor at ho om 14 dagar held same kurs for ei ny gruppe. Det ser vi fram til!

Björg Brekke Sørskog, lokallagsleiar

Leve hele livet: Underveistrapport

Underveistrapporten fra reformen «Leve hele livet» viser at de aller fleste kommunene synes mål og virkemidler i «Leve hele livet» er mer enn middels godt formulert, og at reformens virkemidler samsvarer med deres behov. Den viser også at nærmere 98 prosent av kommunene planlegger å gjennomføre reformen og halvparten har

fattet et vedtak om hvordan den skal gjennomføres lokalt. I en kommentar sier divisjonsdirektør i Helsedirektoratet, Johan Torgersen: «Til tross for to år preget av koronahåndtering er det god fart i reformen. Kommunene og de som skal bidra til å gjennomføre reformen har gjort mye godt arbeid».

Gjensyn med tider som ikke virker så lenge siden

Indre Østfold LOP hadde to svært ulike foredrag i sitt aprilmøte. Først fikk vi besøk av Øyvind Nustad som leste fra sin bok «Snøen som falt i fjor» og viste bilder og filmsnutter typiske for oppvekst og liv på 50- og 60-tallet. Vi lo og nikket gjenkjennende til minner fra Kirsten Langbo i barnetimen for de minste, kaste på stikka, notere bilnummer, utedoen, kino med Zorro og James Dean med mye mer.

Det ga et artig gjensyn med tider som for mange ikke virket så lenge side, og mange kom på egne erfaringer og minner som de delte rundt bordene.

Deretter fikk vi en interessant time med to representanter fra Skiptvet Buddhistkloster. To unge menn født og oppvokst i Sverige fortalt om sin vei til klosterlivet. Veien fra studier i bedriftsøkonomi ved universitet i Lund til asketisk klosterliv kom etter lengre grubling over meningen med livet. Hva er lykke, godhet, fred? Det kan ikke finnes i et liv i konkurranse der gevinst og bunnlinjen er det viktigste. Etter dybdedykk i religioner og besøk i klostre rundt i verden, havnet de i skogsklosteret i Skiptvet, som nå har eksistert i over seks år. Der leves det et liv i meditasjon og praktisk arbeid. Blant annet er det bygd et flott nytt meditasjonbygg. Munkene stoler på folks velvilje og generøsitet og er avhengige av å få mat, da de ikke skal lage seg mat selv.

Det er en av mange regler som skal følges for å temme sinnet og bygge disiplin. Et mål er å gjøre noe verdifullt, noe nytte for samfunnet. Som et ledd i det er klosteret åpent for besøkende som vil hilse på eller ha samtaler med munkene. Det gis også kurs i meditasjon. Til tross for det enkle og for oss litt gammelmødige livet, er det et moderne samfunn med e-post kontakt og egen web-side. Og munkene er frie til å forlate klosterlivet når de ønsker.

Etter to ulike og tankevekkende foredrag, ble det gitt orientering om årets sommertur. Der håper vi å få mange med. Og så ser vi fram til nye spennende møter til høsten. Følg med på e-post og Facebook for nærmere informasjon.

Åshild Jangen, lokallagsleder

Å nekte kontantbetalinger skaper utenforskap

Sentralbankloven fastslår at sedler og mynt er tvungent betalingsmiddel. Det betyr at alle forbrukere har rett til å betale med kontanter for varer eller tjenester. I et intervju med avisen Nationen sier eldreombud Bente Lund Jacobsen

at det rett og slett er forkastelig at eldre mennesker for eksempel blir kastet av bussen fordi de ikke har kjøpt billett på en app. Derfor tar eldreombudet nå initiativ til at betalingsmottakere som nekter å ta i mot kontanter, må kunne straffes med gebyr.

HJELP NÅR DU TRENGER DET!

Våre spesialrådgivere gir gratis bistand til medlemmene. LOP er eneste pensjonistorganisasjon som gir slik personlig hjelp, i saker man ofte bruker advokat.

Torgeir Pettersen gir bistand/veiledning i alle pensjonssaker som berører medlemmer. Tlf. 909 22 484/ E-post: torgpett@online.no

Birgit Kristensen gir konfidensiell bistand i saker som berører testamenter, arv, skifte og booppgjør. Tlf. 916 06 446 / E-post: skiftevei@live.no

Nå får alle medlemmer av LOP følgende medlemsrabatter hos Brilleland:

- 20% rabatt ved kjøp av komplett brille.
- 10% på kontantkjøp av kontaktlinser.

brilleland

Slik får du rabatten: Fremvis faktura med medlemsnummer sammen med bilde-legitimasjon for å ta del i medlems-tilbudet. *Betingelser: Tilbudet kan ikke kombineres med andre tilbud og rabatter. Synsprøve 590,- og brilletilpasning 300,- kommer i tillegg.*

Få rabatt

Halv pris på kino

Minst 10 utvalgte kvalitetsfilmer i året

Som medlem i Kinoklubben får du 50% rabatt på ti utvalgte kvalitetsfilmer i året. Medlemskapet kan brukes på over 100 kinoer i Norge. Les mer og meld deg inn på www.kinoklubb.no. Bruk rabattkoden **LOP** ved innmelding, og betal kun 112,- per år (ord. 149,-)!

Et produkt fra FILMWEB

		15	16	5		9		2		13	3	1		14	
2	7		9		6		1			15		3			8
4					8		7	14	16	6		2	15		
6	3				2			10						7	
		2	8		7	5	9	15			11				
3	4		11	1				16	7			15	13		
7	6			4	15			1	3	14	2	8			16
	1	16	10					13		8	5	9			6
	8		3	2	14		13					6	4	12	
16			2	9	12	7	4			3	8			5	1
		11	4			6	5				7	14		9	13
				10			15	4	11	12		7	8		
	2					1				5				3	6
	11	1		13	3	2	14		15						4
13			15		9			14		11		5		8	7
	9		12	7	5		8		6		4	2	11		

LØSNING:

10	9	14	12	7	5	16	8	3	6	1	4	2	11	13	15
13	16	3	15	6	9	4	12	14	2	11	10	5	1	8	7
5	11	1	6	13	3	2	14	8	15	7	16	12	9	10	4
8	2	4	7	15	10	1	11	12	9	5	13	16	14	3	6
9	5	6	13	10	1	3	15	4	11	12	14	7	8	16	2
12	15	11	4	8	16	6	5	10	1	2	7	14	3	9	13
16	14	10	2	9	12	7	4	6	13	3	8	11	15	5	1
1	8	7	3	2	14	11	13	5	16	9	15	6	4	12	10
15	1	16	10	3	11	12	2	13	4	8	5	9	7	6	14
7	6	9	5	4	15	13	10	1	3	14	2	8	12	11	16
3	4	12	11	1	8	14	6	16	7	10	9	15	13	2	5
14	13	2	8	16	7	5	9	15	12	6	11	4	10	1	3
6	3	8	14	12	2	15	16	9	10	4	1	13	5	7	11
4	12	5	1	11	13	8	3	7	14	16	6	10	2	15	9
2	7	13	9	14	6	10	1	11	5	15	12	3	16	4	8
11	10	15	16	5	4	9	7	2	8	13	3	1	6	14	12

XORD .no		SKØYER- STREK	AV- GUDER	ASPIK	OM DISTRIKT I TELE- MARK	EURO- PEER	FILLENE	UNDER- TRYKKE
BILHJUL								
BANN- SKAP					LISTIG LAND- BRUKS- MASKIN			
UNDER- VISNINGS- ROM	TJORET HALVÅR							GÅ RUNDT
PINE				NARRER KRING- SETTE				
GLO								
STROPP	SVELLER	ØMFINT- LIG LØSE- MIDDEL				TEATER- FORM VASKET		
KORRI- GERER				KLATRET KOBBER- RUST				
			RISLE SIKRET SEG				PÅLITE- LIGE	
EMBETS- MANN	REDI- GERE ETTER- KOMMER				ESS NOE Å SE UT AV			
DOKTOR GRUS- RYGG		KONTUR DUSK- REGN				WISE KANTENE		
	BLÅSE LEKETØY			NASJON- EN VED SIDEN AV			FISKE- GARN	
EN HEYER- DAHL			LOKAL OPP- HOLDS- RØMMET					
TORDEN- GUD		FEVEI SCORING		FOR- ARGE BEGYNT				
VINYL- PLATE						GRØNN KULE KIKKE		
		AV- STIKKER PINLIG		TIL- SKUEREN PRE- SANGER				
HUD- SYKDOM	FRUKT GLASS- STEINER		ENEREN JORD- BRUKS- REDSKAPER					BYBOER
IKKE BLØTT						GRIPE DRILLET		
GRIPE- REDSKAP			KAN GREIN VÆRE DYR					
LEGGES I GRUS					FUGL ØLSTUE			
AKSEPT		OPP- HUGGINGS- OBJEKT TONE				BRODD LEVER		
KASTE				BEHØVE				
HANDEL			KOLBER					

Løsningsordet kan sendes på e-post til mgh@hamrin.no
eller på et postkort til:
Margaretha Hamrin, Nittedalsgata 67, 2000 Lillestrøm

**FRIST FOR
INNSENDING
ER
1. september
2022**

Vinnerne får et
flaxlodd i posten!

**Disse ble vinnere i siste
nummer:**

Eivind Anders Dahle
Larvik

Mette Langaard
Kr.Sand S

Gunnar L. Johansen
Mysen

Åshild Varholm
Brønnøysund

Ruth Nordvik Voldnes
Skien

10 GODE GRUNNER FOR MEDLEMSKAP I LOP

1. LOP organiserer pensjonister fra kommune, fylke og stat. LOP er partipolitisk og livssynsmessig nøytral.
2. LOP deltar i drøftingsmøtene med regjering og storting om trygdeoppgjørene og statsbudsjettene.
3. LOP er høringsinstans for departementene i saker av betydning for oss som pensjonister.
4. LOP har Pensjonsutvalg, Helse- og velferdsutvalg og komite for Eldrerådsarbeid som arbeider spesifikt innenfor sine fagområder.
5. LOP har to spesialrådgivere som gir gratis rådgivning til medlemmene innenfor pensjon/arv/booppgjør/testamente.
6. LOPs Kurs-Kontakt-Konferanseutvalg arrangerer kurs for tillitsvalgte lokalt.
7. LOP har et eget medlemsblad "Vi i LOP" som kommer ut fire ganger i året.
8. LOP har egen nettside www.lop.no og Facebookside som holder medlemmene oppdatert på det som skjer.
9. LOP tilbyr reiser i inn- og utland gjennom sine lokallag.
10. LOP sine lokallag tilbyr medlemstreff med foredrag, kåseri, kulturelle innslag, teaterkvelder, konserter m.v.

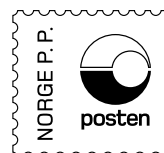

LOP i eldreråd

LOPs medlemmer er representert i mange kommunale
og fylkeskommunale eldreråd over hele landet.

Se oversikt over LOP-medlemmer i eldreråd på våre nettsider: www.lop.no/om-oss

RETURADRESSE:
LOP, POSTBOKS 452 SENTRUM 0104 OSLO

LOKALLAGENE I LOP

INNLANDET

Gjøvik og omland

Kjell MelleMBERG 482 88 924 kaabeem@online.no

Gudbrandsdal

Birgit Dyrset 991 07 960 birglody@gmail.com

Lillehammer og omland

Per Rasmussen 995 07 051 prasmus@online.no

Glåmdal

Jorunn Pedersen 915 30 042 joru-pe2@online.no

MØRE OG ROMSDAL

Kristiansund

Tor Larsen 952 04 579 tl1013@online.no

Molde og omegn

Bitten Linge 986 77 584 bitten.l@online.no

NORDLAND

Midt-Helgeland

Turid Mæhre Olsen 924 56 568 turid.arna.olsen@hotmail.com

Rana

Bjørn Torstein Jakobsen 958 35 224 bjoernja@online.no

Vesterålen

Alf Natland 974 38 206 alf.natland@vkbb.no

Vågan

Reidun Karjalainen 905 86 174 reidun.m.h.karjalainen@gmail.com

Indre Salten

Petter Kristiansen 916 95 061 petterk2@start.no

OSLO

Oslo

Karin Ståhl Woldseth 976 99 584 karin.woldseth@gmail.com

Meteorologisk Inst. Seniorklubb

Eivind A. Martinsen 945 30 414 eivindamar@gmail.com

PRESTEFØRINGEN

Berit Lånke 918 45 995 berit.lanke@gmail.com

ROGALAND

Rogaland Sør

Bjørg Brekke Sørskog 906 69 184 bjorg.brekke.sorskog@kleppnett.no

TROMS OG FINNMARK

Tromsø

Arvid Tangen 911 94 801 artang@online.no

Universitetet i Tromsø Norges Arktiske universitet

Sylvia Labugt 901 03 958 sylvia.labugt@gmail.com

TRØNDELAG

Trondheim

Aage Borrmann 911 12 385 aage.borrmann@gmail.com

VESTFOLD OG TELEMAR

Telemark

Turid Schüller Sølland 959 60 807 tu.sc.so@gmail.com

Larvik

Kari Dahle Halvorsen 48 04 48 39 karidh44@gmail.com

Sandefjord

Liv Dverdal Jansen 922 10 617 liv.dverdal.jansen@sfjbb.net

Tønsberg

Ellen Berit Strand 975 10 973 ellenbst@gmail.com

VESTLAND

Bergen og omland

Johnny Eide 413 05 375eidejohnny@gmail.com

Voss og omland

Torunn Langmyhr Ringheim 908 70 850 t-ringhe@online.no

VIKEN

Bærumsforeningen

Ragna Berget Jørgensen 977 56 144 rbergetj@online.no

Romerike

Jonn Bekkevold 920 50 452 jonn-bekkevold@hotmail.com

Kongsberg

Ellinor Nygård 456 03 467

Indre Østfold

Åshild Tangen 917 05 611 ashildtangen@gmail.com

Moss

Turid Bakkerud Nørving 952 31 299 turinoe@online.no

Sarpsborg

Gro Hansen 908 20 480 grohansen@getmail.no